

2. Мюррей Я. Франчайзинг / Мюррей Я. – СПб. : 2004. – 319 с.
3. Цивільний кодекс України (станом на 16.01.2007) / Верховна Рада України. – К. : Ін юре, 2007. – 480 с.
4. Мендельсон М. Руководство по франчайзингу / Мендельсон М. – М. : Сибли Интернэшнл, Инк., 1995. – 121 с.
5. Завьялов Н. Имидж-все / Н. Завьялов // Школа своего дела. – 2006. – № 1. – С. 76.
6. Rubin P. The Theory of the Firm and the Structure of Franchise Contract / P. Rubin // Journal of Law and Economics. – 1978. – V.21. – P. 223 – 233.
7. Цивільне право України. Академічний курс: у 2 т. Т. 2 : [підруч. / за заг. ред. Я. М. Шевченко]. – К. : Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. – 408 с.

Надійшла 04.12.2009

УДК 36

О. О. РАДЕЦЬКА

Хмельницький національний університет

РИНОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Проаналізовані основні етапи становлення ринку страхування життя в Україні, причини та проблеми, що стримують його розвиток. Висвітлені чинники, що стримують розвиток ринку страхування та чинники, що впливають на його розвиток. Запропоновані основні напрямки вирішення проблемних питань розвитку страхового ринку в Україні.

The basic stages of becoming of market of life-insurance are analyzed in Ukraine, reasons and problems which restrain his development. Lighted up factors which restrain market of insurance development and factor, that influence on his development. Basic directions of decision of problem questions of insurance market development are offered in Ukraine.

Ключові слова: ринок, страхування життя.

Постановка проблеми. Ринок страхування життя в Україні розпочав свій розвиватися на початку 90-х років ХХ сторіччя, проте до сьогоднішнього дня так і продовжує перебувати на стадії формування: триває постійне удосконалення законодавчо-нормативної бази, відбуваються зміни в діяльності державних органів державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю [1]. У зв'язку із зазначеним дослідження ринку страхування життя в Україні та виявлення основних проблем його розвитку на даний час є досить актуальним.

Аналіз досліджень та публікацій. Висвітлення проблем розвитку ринку страхування здійснюють вітчизняні науковці, а саме: І.А. Бойко, О.М. Залетов, Я.П. Шумелда, С.С. Осадець, Н.М. Внукова, Л.В. Временко, В.Д. Базилович та інші. Проте у їх наукових розробках недостатньо уваги приділено дослідженню ринку страхування життя. У зв'язку з цим в жодній науковій праці не представлена цілісна картина становлення та розвитку страхування життя в Україні [7]. Але саме проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в нашій країні, а також причини, що гальмують розвиток такого ринку, вивчені недостатньо і потребують поглибленого дослідження та аналізу.

Мета статті. Метою даної публікації є висвітлення перспектив становлення ринку страхування життя в Україні та обґрунтування напрямків розв'язання проблем, що стримують розвиток такого ринку.

Виклад основного матеріалу. В перекладі з латинської термін «страхування» означає «безтурботний». Суть цього терміна повинна реалізовуватись на практиці – клієнт застрахував свої ризики і не повинен мати ніяких турбот [4].

На розвиток ринку страхування життя здійснюють значний вплив процеси глобалізації та міжнародної інтеграції. В даний час у чистому вигляді національних страхових ринків практично немає, оскільки усі вони завдяки експансії іноземного капіталу, системі перестрахування ризиків на зарубіжних страхових ринках, створенню спільних страхових компаній об'єдналися в єдиний страховий простір та зазнали при цьому суттєвих змін. У зв'язку з цим загострилися проблеми, пов'язані із забезпеченням економічної та фінансової стійкості страхових компаній, а також забезпечення їх конкурентоспроможності в новому економічному середовищі. Як зазначають С.Л. Ярошенко та Л.В. Куделя, розв'язання таких проблем в Україні потребує поглиблених досліджень у напрямках визначення позитивних і негативних факторів, які привносять в український страховий ринок зарубіжні страхові компанії, а також причин, що гальмують розвиток ринку страхування життя в Україні [7].

Одним із негативних явищ, привнесених у практику страхування процесами глобалізації, є наростання різних видів шахрайств та тіньових економічних операцій, кримінальних протиправних дій. Ці негативні процеси набули у теперішній ситуації світового масштабу.

Крім негативів, пов'язаних із шахрайством, в Україні існує ціла низка інших причин, які гальмують розвиток ринку страхування життя та знижують його ефективність (рис. 1).

Вирішення частини проблем, що гальмують розвиток ринку страхування життя в Україні залежить

від політичної ситуації. Разом з тим суттєвий вплив на розвиток ринку страхування життя здійснює чинна система оподаткування. Значна частина страхових платежів припадає на фінансове перестраховування, схеми оптимізації оподаткування та короткострокові поліси, придбані для зменшення бази оподаткування. Страхові компанії, які діють у складі фінансово-промислових груп з метою оптимізації податкових зобов'язань можуть надати своєму акціонеру страховий поліс на велику суму страхових платежів для страхування неіснуючого ризику. З метою уникнення оподаткування страховик може надати пільгове фінансування своїм акціонерам або використати перестраховування для експорту капіталу в офшорні зони. Викладена схема є типовою для здійснення псевдострахування і немає нічого спільного з класичним ринком страхування.

За оцінками окремих експертів, в Україні лише третина коштів ринку страхування життя працює на економіку України, а решта коштів створює тіньовий капітал. Тому на даному історичному етапі розвитку страхового ринку України гостро стоїть проблема повернення довіри до страхової галузі, створення таких умов, за яких страховим компаніям буде невигідно займатися псевдострахуванням. Цю проблему можна вирішити лише комплексною системою заходів, серед яких головна роль відводиться посиленню нагляду за страховою діяльністю, змінами законодавства, в тому числі і податкового [6].

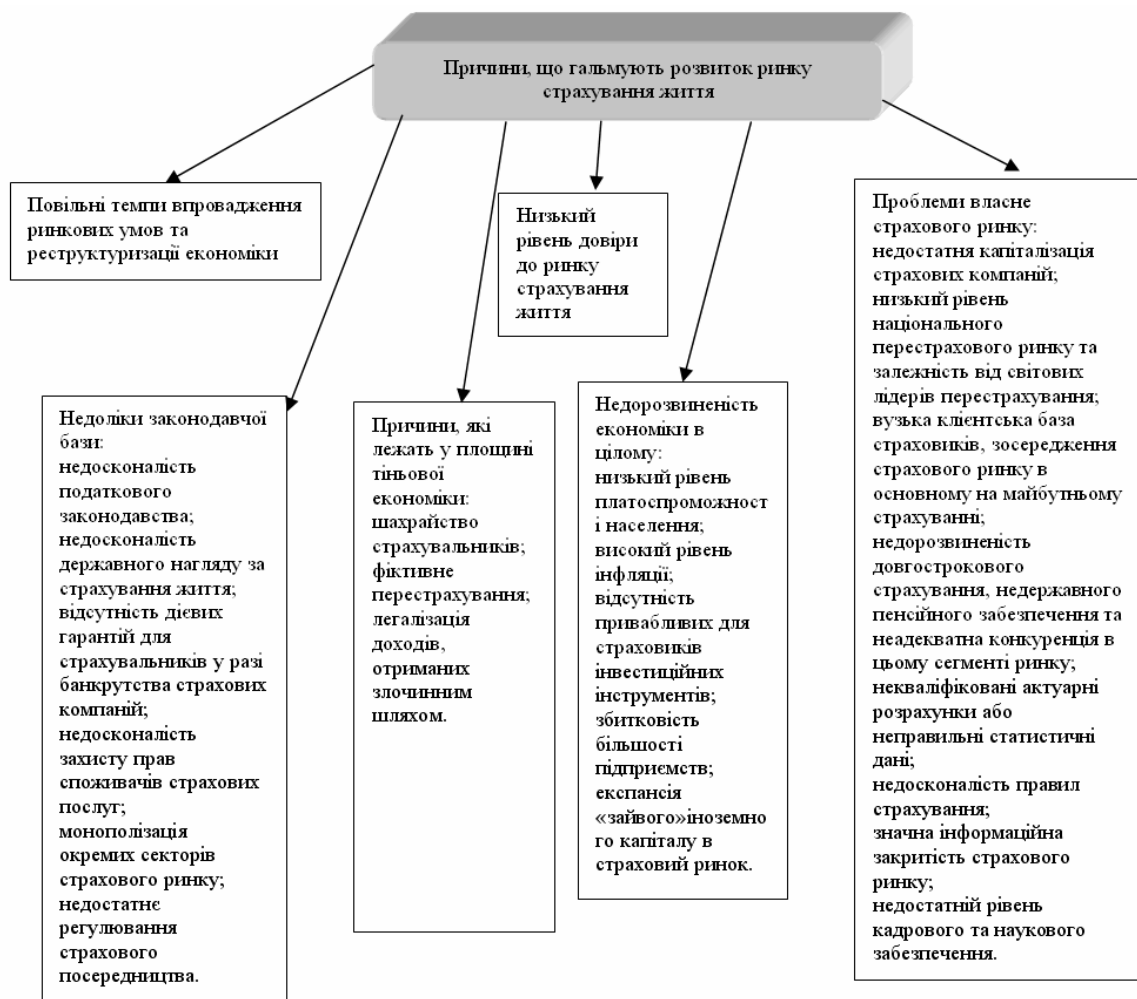

Рис. 1. Причини, що гальмують розвиток ринку страхування життя

Україна перебуває у стані перебудови соціального захисту населення. Життєвий рівень в Україні є одним із найнижчих у Європі. За оцінками експертів, майже 70% населення проживає за межею бідності. Стара система соціального захисту незахищених верств населення зруйнована, проте нова в умовах дії ринкових регуляторів недобудована. Частково питання подолання бідності та соціального захисту населення вирішуються шляхом страхування життя, медичного страхування, обов'язкового загальнодержавного страхування від нещасних випадків чи професійних захворювань, а також страхування інших ризиків фізичних осіб [4]. Це свідчить про розвиток ринку страхування життя в Україні.

Становлення ринку страхування життя в нашій країні, подальший його успішний розвиток залежить від розширення переліку страхових послуг, підвищення їхньої конкурентоспроможності, розширення їхньої інфраструктури, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності відповідних компаній,

подальшої інтеграції України у міжнародні структури, співвідношення між обов'язковим і добровільним страхуванням, залучення ринку страхування життя до вирішення найважливіших питань соціального страхування.

Гальмом у розвитку ринку страхування життя в Україні є те, що капіталізація та стан фінансових ресурсів переважної більшості страхових компаній є незадовільним і не забезпечує їх конкурентоспроможності навіть на внутрішньому ринку. Обмежені обсяги та недосконала структура фінансових накопичень більшості страховиків перешкоджають перетворенню їх на дієвий інститут соціального захисту населення та інвестування української економіки. Серед гальмуючих факторів слід також виділити обмеженість інвестиційної діяльності страховиків [6].

Висновки. На нашу думку, з метою підвищення фінансової надійності страховиків, усунення проблемних питань розвитку ринку страхування життя необхідно:

- 1) розробити концепцію розвитку ринку страхування життя в Україні, яка передбачала б урахування принципів та стандартів, рекомендованих Міжнародною асоціацією нагляду за страховою діяльністю, стандартів СОТ, а також законодавства ЄС у сфері страхування;
- 2) розробити Страховий кодекс, який вмістив би комплекс законодавчих актів у сфері страхування та визначав взаємовідносини між усіма учасниками ринку страхування життя;
- 3) удосконалити системи оподаткування та державного нагляду в сфері операцій перестрахування у нерезидентів;
- 4) розробити пропозиції щодо вилучення з оподаткування засобів, що спрямовуються на розширення клієнтської бази, а також підвищення фахового рівня страхової діяльності і страхової культури населення;
- 5) перейти на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, розширити обсяг, підвищити якість, точність і прискорити публікацію зведень про стан ринку страхування життя;
- 6) підвищити фінансову надійність вітчизняних страхових компаній на основі збільшення їх капіталізації;
- 7) врегулювати питання щодо обмеження на певний період діяльності філій іноземних страховиків на території України.

Література

1. Бойко І.А. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в Україні. // http://nauka.zinet.info/3/boiko_i1.php.
2. Деловой журнал. – 2008. – №1 (53) январь. – С. 30-39.
3. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. // <http://dfp.gov.ua>.
4. Козоріг Г.Г. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні // Регіональна економіка. – 2008. – № 2. – С. 182-191.
5. Кисельова О.М. Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності // Формування ринкових відносин в Україні. – № 4. – 2007. – (69). – С. 76-81.
6. Мних М.В. Страхові компанії, їх роль та значення в системі ефективного забезпечення страхової діяльності // Економіка та держава. – 200. – № 4. – С. 22-23.
7. Ярошенко С.Л., Куделя Л.В. Проблеми становлення та розвитку страхового ринку життя в Україні: Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності // Формування ринкових відносин в Україні. – № 4. – 2008. – (83). – С. 86-93.

Надійшла 24.11.2009